

АЛЕКСАНДАР ПАЛАВЕСТРА

Александр Палавестра, виши научни сарадник, доцент, рођен је 29. јануара 1956. године у Београду. Основну школу и гимназију похађао је у Београду. По завршетку гимназије уписао се 1974. године на Групу за археологију Филозофског факултета у Београду. Дипломирао је 1980. на Катедри за праисторијску археологију с темом *Продор Хиглгребер културе на подручја јужно од Саве и Дунава*. Постдипломске студије завршио је 1982. године, одбранивши магистарски рад *Кнежевски гробови старијег гвозденог доба на централном Балкану*. Докторску дисертацију *Тилибар у праисторијским културама на тлу Југославије*,

одбранио је 1992. године на Филозофском факултету Универзитета у Београду.

У јуну 1980. примљен је, као асистент приправник, у Балканолошки институт Српске академије наука и уметности, у секцију за археологију. После магистратуре 1982. године у Балканолошком институту САНУ, стекао је звање истраживача сарадника. У звање научног сарадника изабран је 1992. године. У звање вишег научног сарадника изабран је 1998. године.

У току научног рада у Балканолошком институту САНУ, Александар Палавестра био је ангажован на више пројеката, потпројеката и тема: *Материјална и духовна култура палеобалканских народа у предримско доба, Централни Балкан и Подунавље од индоевропске сеобе до келтске*

експанзије, *Предримска Дарданија у светлости археолошких извора, Трговина као облик културне комуникације палеобалканских народа*. Од 1995. до 2000. године био је руководиолац–координатор потпројекта за археологију *Племена централног Балкана између Илира, Трачана и Дачана*, у склопу пројекта *Историја балканских народа и њихових култура* Балканолошког института САНУ, као и носилац теме *Културни контакти и културне промене на Балкану у гвоздено доба*. Истраживачки рад Александра Палавестре, до сада, био је усмерен на проблеме старијег гвозденог доба Балкана, и то највише на питања друштвене структуре, богатих „кнежевских“ гробова и трговине у овом периоду. Посебно је проучавао трговину ћилибаром у праисторији Балкана и Европе. У методолошком погледу, заснива своја истраживања на компаративном балканолошком методу, који обухвата археолошке, етнолошке и историјске изворе и сагледавање „историје дугог трајања“ на Балкану.

У склопу научно-истраживачког рада у Балканолошком институту САНУ, руководио је већим бројем археолошких рекогносцирања и ископавања: рекогносцирање микрорегије Рибарске реке код Крушевца (1981), ископавање насеља позног бронзаног и старијег гвозденог доба Позлатска река код Крушевца (1985. у сарадњи са Бруклин колеџом Универзитета у Њујорку), ископавање тумула гвозденог доба у Глободеру код Крушевца (1988. у сарадњи са Бруклин колеџом Универзитета у Њујорку), ископавање насеља позног бронзаног и старијег гвозденог доба Кованлук код Краљева (1996). Од 1992. године руководи истраживањем енеолитске градине Бодњик у Дружетићу код Коцељеве, која је ископавана у четири кампање: 1992, 1994 (пролеће и јесен) и 1996.

Александар Палавестра је учествовао на бројним археолошким скуповима у земљи и иностранству. Држао је предавања по позиву на универзитетима у Београду, Новом Саду, Копенхагену, Саутхемптону и Лондону. Члан је редакције годишњака *Blacanica* (у својству секретара редакције), као и редакције *Траколошког билтена*, гласила Међународне комисије за индоевропске и трачке студије (*Bulletin de Thracologie, Commission Internationale Consultative pour la Promotion d'Etudes Indo-Européennes et Thraces*). Био је уредник часописа *Tesliana* и научног магазина IQ. Члан је Комисије за подводну археологију.

Осим археологијом бави се и хералдиком. Објавио је већи број научних радова из ове области, а аутор је више усвојених територијалних и корпоративних грбова (идејно решење грба Савезне републике Југославије итд.). Члан је оснивач и потпредседник *Српског хералдичког друштва „Бели орао“*. Под псеудонимом А. Пераграш објавио је књигу за децу *Але и Бауци – прилог проучавању тајанствених бића Балкана* (1989).

БИБЛИОГРАФИЈА

МОНОГРАФИЈЕ

1. *Кнежевски гробови старијег гвозденог доба на централном Балкану*, Посебна издања Балканолошког института САНУ, књ. 19, Београд 1984, 112. (Прикази: Р. Васић, Старинар XXXVI/1985, 1986, 246–247.)

2. *Родословне таблице и грбови српских династија и властеле* (са Д. Мрђеновићем и Д. Спасићем), Нова књига, Београд 1987, 208. Друго знатно допуњено и проширено издање, Бата, Београд 1991, 275. (Прикази: М. Глигоријевић, НИИ. 27. децембар 1987, 36–37; Б. Кнежевић, Весник – орган Савеза удруженог православног свештенства Југославије 744, фебруар 1988, 5; С. Марјановић-Душанић, Историјски гласник 1-2, Београд 1988, 147-148; В. Ђургус, Политика, 2. јул 1989, 14.)

3. *Praistorijski čilibar na centralnom i zapadnom Balkanu*, Posebna izdanja Balkanološkog instituta SANU, 52, Beograd 1993, 313. (прикази: Р. Васић, Политика, 26. фебруар 1994, 16; Р. Васић, Старинар XLII-XLIV/1992-1993, 1994, 219–221; Б. Јовановић, Balcanica XXV, 1994, 259-262; С. Бабић, Гласник Српског археолошког друштва 10, 1995, 215-216; В. Djordjjevic-Bogdanović, Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques III, Mangalia 1996, 149–150; О. П. Политика експрес, 12 јануар 1994.)

ПРИРЕЂЕНА ДЕЛА

4. Александар Соловјев, *Историја српског грба и други хералдички радови*, приредио и коментаре написао Александар Палавестра, Правни факултет Универзитета у Београду и АИЗ Досије, Београд, 2000, 479.

СТУДИЈЕ, РАСПРАВЕ И ПРИКАЗИ

1980

5. *Годишњак књ. XVIII, Центра за балканолошка испитивања Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, Сарајево 1980*, Balcanica XI, Београд 1980, 217 (приказ).

1981

6. *Balkanologija Jovana Cvijića*, Istraživač 1, 13–16.

7. *Годишњак књ. XIX, Центра за балканолошка испитивања Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, Сарајево 1981*, Balcanica XII, Београд 1981, 212 (приказ).

1982

8. *Predrag Medović, Naselja starijeg гвозденог доба u jugoslovenskom Podunavlju*, Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine XX/18, Sarajevo 1982, 287–291 (приказ).

9. *Милутин Гарашианин: Културни модели у синтетичкој археологији*, Књижевне новине бб1, Београд, 23. децембар 1982, 18–19 (интервју).

1983

10. *O potrebi proučavanja duhovne kulture*, Arheo 3, Ljubljana 1983, 24–26.
11. *Arheologija kao avantura*, Arheo 3, Ljubljana 1983, 37–40.

1984

12. *Reconstructing a Prehistoric Ship and its Mediterranean Trade Routes*, Spirit of Enterprise, The 1984 Rolex Awards, London 1984, 228–229.
13. *Годишњак XXI, XXII, Центра за балканолошка испитивања Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине књ 19 и 20, Сарајево 1983/84*, Balcanica XV, Београд 1984, 420 (приказ).

1985

14. *М. Зотовић, Археолошки и етнички проблеми бронзаног и гвозденог доба западне Србије*, Гласник Српског археолошког друштва 2, Београд 1985, 105–107 (приказ)

1986

15. *Pozlatska reka, naselje poznog bronzanog doba* (sa A. Bankoff-om), Arheološki pregled, Ljubljana 1985, 67–68.
16. *Prehistoric Settlements in the Ribarska Reka Microregion Near Kruševac* (sa A. Bankoff-om), Balcanica XVI–XVII, Београд 1986, 17–41.
17. *Праисторијско насељавање у микрорегији Рибарске реке код Крушевца* (са А. Bankoff-ом), Гласник Српског археолошког друштва 3, Београд 1986, 51–62.
18. *Dobra i loša mesta*, Комunikације 86, Тајни живот града, књ.1, Београд 1986, 71–74.
19. *Хералдика, Хералд, Хералдички закон, Грб, Грбовник, Грбовница, Блазон*, Мала Просветина енциклопедија, 4. издање, Београд 1986.
20. *Годишњак књ. XXIII, XXIV, Центра за балканолошка испитивања Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, Сарајево 1985/86*, Balcanica XVIII–XIX, Београд 1986, 437–439 (приказ).

1987

21. *Добра и лоша места*, Расковник XII, Београд 1987, 95 – 110.
22. *Орлови, змије, лавови и рогови – симболи моћи наше средњовековне властеле*, Политикин забавник 1870, Београд 30. октобар, 13-15

1988

23. *The Typological Similarities of Early Iron Age „Princely Burials” of Balkans and Central Europe*, Balcanica XVIII – XIX, Београд 1988, 83–88.
24. *The Iron Age Amber Trade in the Balkans*, Balcanica XVIII–XIX, Београд 1988, 205–217.

1989

25. *Модели трговине и друштвене структуре на централном Балкану*, *Balkanica XX*, Београд 1989, 191–209.

26. *Социјализам и класје*, НИН 2028, Београд 12. новембар, 48.

1990

27. *Праисторијска трговина*, *Balkanica XXI*, Београд 1990, 149–160.

28. *Excavations at Ivlje in Yugoslavia and the Emergence of the Serbian Iron Age Elites*, (sa F. Winter-om i A. Bankoff-om), Abstract of the 91st. General Meeting of the Archaeological Institute of America, Sesion III A: Developing Early States. *American Journal of Archaeology* 94, 2, Boston, 308–309.

29. *Хумка из старијег гвозденог доба у Глободеру код Крушевца* (са А. Bankoff-ом и F. Winter-ом), *Гласник Српског археолошког друштва* 6, Београд 1990, 84–91.

30. *Годишњак књ. XXVII, Центра за балканолошка испитивања Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, Сарајево 1989*, *Balkanica XXI*, Београд 1990, 317–320 (приказ).

31. *Палеобалканска племена између Јадранског и Црног мора од енеолита до хеленистичке епохе*, *Balkanica XXI*, Београд 1990, 368–370 (хроника симпозијума).

32. *Предлог за нови грб*, НИН, Београд 8. април, 44.

1991

33. *Хералдика, Хералд, Хералдички закон, Грб, Грбовник, Грбовница, Блазон*, Мала Просветина енциклопедија, 5. издање, Београд.

34. *Два грбовника, Иво Банац: "Грбови биљези идентитета"*; *Графички завод Хрватске, Загреб 1991*, Политика, Београд 20. јули, 20 (приказ).

35. *Srbija traći grb* (sa Markom Popovićem), *Vreme* 33, Beograd 10 jun, 10–11.

36. *Grb od cevi orgulja*, *Vorba*, Beograd 11. septembar, 19.

37. *Pogovor*, P.H. Foset, *Tragom Atlantide- ekspedicija Foset*, *Dosije*, Beograd 1991, 357–360.

1992

38. *Amber Beads of the Tyrins Type*, *Balkanica XXIII*, Beograd 1992, 381–391.

39. *Анализе ћилибара и модел праисторијске трговине*, Археологија и природне науке (Д. Срејовић ур), Београд 1992, 15–18.

40. *Гвоздено доба у Поморављу – насеље у Ланишту*, *Гласник Српског археолошког друштва* 8, Београд 1992, 166–168 (приказ изложбе).

41. *Трибали против Александра Великог*, Политикин забавник 2116, Београд 17 јули, 5–7.

42. *Прича о грбу*, ТВ новости 1438, Београд 15 јул, 13.

1993

43. *Eneolitska gradina Bodnjik – Družetić* (sa I. Bogdanovićem i A. Starovićem) Zbornik Društva istoričara „Vladimir Mandić – Manda“ 10, Valjevo 1993, 7–16.

44. *Јужнословенска хералдика; The Coats of Arms and the Heraldry in the South Slav Lands*, Теслиана 1, Београд 1993, 41–57; 124–130

45. *Бодњик, Дружетић – енеолитско градинско насеље* (са И. Богдановићем и А. Старовићем), Гласник Српског археолошког друштва 9, Београд 1993, 186–191.

46. *Nikola Tasić, Borislav Jovanović i Petar Popović, Scordisci and the Native Population in the Middle Danube Region*, Balcanica XXIV, Београд 1993, 262–265 (приказ).

1994

47. *Prehistoric Trade and the Cultural Model for Princely Tombs in the Central Balkans*, Europe in the First Millennium B.C. (K. Kristiansen and J. Jensen eds), Sheffield 1994, 45–57.

48. *Balkanology, Archaeology and Long-term History*, Balcanica XXV-1, Београд 1994, 83–98.

49. *Налази праисторијског ћилибара на подручју Војводине*, Културе гвозденог доба југословенског Подунавља (Н. Тасић ур.), Београд 1994, 87–90.

50. *Ћилибару делима античких писаца; Amber in ancient Writings*, Теслиана 2–3, Београд 1994, 81–90; 192–207.

1995

51. *Strongholds of Power – The Territorial aspect of the Princely Tombs of the Early Iron Age in the Central Balkans*, Balcanica XXVI, Београд 1995, 35–56.

52. *Хералдика Стојана Новаковића, Стојан Новаковић – личност и дело*, Научни скупови САНУ књ. 25 (В. Стојанчевић ур.), Београд 1995, 301–306.

1996

53. *Бодњик – Дружетић, кампања 1994* (са И. Д. Богдановићем и А. Старовићем), Гласник Српског археолошког друштва 11, Београд 1996, 190–197.

54. *Лондонски грбовник и илирска хералдика*, Даница 1996, Београд 1996, 96–108.

55. *Ljubiša B. Popović, Antička grčka zbirka (La collection grecque antique)*, Narodni muzej Beograd, Antika VII, Beograd 1994, 398 str. + XX tab, Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpatopontiques Mangalia III, 153 (приказ).

56. *Antičko srebro (L'argent de l'antiquité): Antičko srebro u Srbiji, priredila Ivana Popović, Narodni muzej Beograd, Beograd 1994. 384;*

Radionice i kovnice srebra, Akta naučnog skupa održanog od 15. do 18. novembra 1994. godine u Narodnom muzeju u Beogradu, priredile Ivana Popović, Tatjana Cvjetičanin i Bojana Borić-Brešković, Narodni muzej Beograd, Monografije, knj. 9, Beograd 1995; Radionice i kovnice Srebra, naučni skup, Narodni muzej Beograd, 15. – 18. novembar 1994, Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques III, Mangalia, 209–213 (прикази).

57. *Gvozdeno doba Podunavlja (L'Age du fer dans le Bassin danubien), colloque scientifique, Musée de la ville Sombor, du 22 au 23 Mars 1993. Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques III, Mangalia, 213–214 (приказ).*

58. *Inicijativni sastanak za osnivanje Komisije Evropske arheološke asocijacije za jugoistočnu Evropu (Conférence préparatoire pour l'institution de la Commission de l'Association archéologique européenne pour l'Europe du Sud-Est), Zlatibor, du 20 au 23. octobre 1994. Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques III, Mangalia, 215–216 (приказ).*

59. *La Tétrarchie: Rimski carski gradovi i palate u Srbiji, urednik Dragoslav Srejović, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd 1993. 401. str; The Age of Tetrarchs, Edited by Dragoslav Srejović, The Serbian Academy of Sciences and Arts, Scientific Meetings Volume 75, The Section for Historical Sciences, Volume 24, Belgrade 1995. 392 str; Dragoslav Srejović, Čedomir Vasić, Imperial Mausolea and Consecration Memorials in Felix Romulimana (Gamzigrad, East Serbia), Centre for Archaeological research, Faculty of Philosophy of the University of Belgrade, Belgrade 1994. 196. str; Petar Petrović, Medijana, rezidencija rimskih careva, Srpska akademija nauka i umetnosti, Arheološki institut Beograd, Narodni muzej Niš, Beograd 1994. 113 str. Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques III, Mangalia, 217–220 (прикази).*

60. *Veliki arheolog: Dragoslav Srejović (1931-1996), Књижевне новине 941, Београд 1. децембар, 5. (некролог)*

1997

61. *Prehistoric Amber and Glass Beads from Kosovo, Balcanica XXVIII, Beograd 1997, 15–43.*

62. *Srpska sredњовековна хералдика, Србија (С. Огњеновић ур), Београд 1997, 81–90.*

63. *Део љиљанове круне с митре Кантакузине Бранковић, Даница 1997, Београд 1997, 108–120.*

64. *Praistorijski trgovci, I. Q., naučni magazin, 1, Beograd oktobar–decembar 1997, 33–35.*

65. *Atenica, Beram, Bezdanjaua, Bosanska grupa, Ćilibar, Dalmatinska grupa, Donja Dolina, Donja Dolina – Sanski Most grupa, Glasinac, Glasinaiuka kultura, Golubić, Gorica, Istarska grupa, Japodska grupa, Jezerine, Kauanj, Kompolje, Liburnska grupa, Nin, Novi Pazar, Ošanići,*

Pilatovići, Pod, Privlaka, Prozor, Pula, Ribić, Ripau, Sanski Most. Arheološki leksikon (D. Srejšović ur.) Beograd 1997.

66. *Елеонора Петрова, Бригите на централниот Балкан во II и I милениум пред н.е., Музеј на Македонија, Скопје 1996*. *Balkanica XXVIII*, Београд 1997, 277–280 (приказ).

67. *Трајан Стојановић, Балкански светови, прва и последња Европа, Equilibrium, Београд 1997*, *Balkanica XXVIII*, Београд 1997, 281–284 (приказ).

1998

68. *Дар и сџкровице – една археологическа перспектива* (са С. Бабић), *Дарове и сџкровица – духовна приемственост на Балканите* (П. Асенов Воденичаров ур.), *Благоевград 1998*, 319–326.

69. *Landmarks of power: princely tombs in the central Balkan Iron Age*, *The Archaeology of Value, Essays in Prestige and Processes of Valuation*, (D. Bailey ed.), *BAR International Series 730*, Oxford 1998, 55–69.

70. *Ѓилибар и вино*, Рад Драгослава Срејовића на истраживању праисторије централног Балкана, (Н. Тасић ур.), Београд 1998, 201–208.

71. *Nikola Tasić, Eneolithic Cultures of Central and West Balkans*, *Institute for Balkan Studies of the Serbian Academy of Sciences and Arts and Publishing House Draganić, Special Editions No. 61, Belgrade, 1995. 205 pages, XLIII plates*. *Bulletin de Thracologie, Reserches paléobalkaniques et carpato-pontiques IV, Mangalia*, 221–223 (приказ).

72. *О Оцилима*, Гласник Српског хералдичког друштва II/6, Јуни, Београд 1998, 2–6.

1999

73. *Cattle Breeder's Territories in the Central Balkans Iron Age*, *Macedonia and the Neighbouring regions from the 3rd to the 1st Millennium BC* (E. Petrova ed.), *Skopje 1999*, 86–91.

74. *Northern Serbia in the Second Half of the First Millennium BC – Socio-economic Aspects* (sa S. Babić), *Le Djerdap/Les Portes de Fer a la Deuxieme Moitie du Premier Millenaire av. J.Ch. jusqu'aux Guerres Daciques* (M. Vasić ed.), *Beograd 1999*, 28–33.

75. *Їовек из леда*, IQ 4, *Beograd 1999*, 28–32.

76. *О венровој глави*, Гласник српског хералдичког друштва III/11, новембар, *Beograd 1999*, 1–2.

77. *О надгробној плочи краљице Катарине*, Гласник српског хералдичког друштва III/12, децембар, *Beograd 1999*, 2–3.

2001

78. *Позлатска река и Глободер – старије гвоздено доба на подручју Крушевца*, Археолошка налазишта на подручју Крушевца и околине (Н. Тасић и Е. Радуловић ур.), *Крушевац – Beograd 2001*, 195–204.

79. *Forschung, Kriege, Inflation – Archaeologische Untersuchungen in Bodnjik, Bundesrepublik Jugoslawien, 1991– 2000*, Archaeologie in Deutschland 2001/3.

80. *Хороскон Кнеза Милоша* (са Д. Мрђеновићем и Н. Мрђеновић), Политикин забавник 2560, Београд 2. март, 4–6.

